

Bruxelles, 27.3.2013
COM(2013) 160 final

**COMUNICAREA COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
BANCA CENTRALĂ EUROPEANĂ, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL
EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR**

Tabloul de bord al UE privind justiția

Un instrument pentru promovarea justiției eficiente și a creșterii

INTRODUCERE

Actuala criză economică și financiară din UE a reprezentat un catalizator pentru modificări profunde. Impactul acesteia poate fi văzut în restructurarea economiilor naționale în vederea pregătirii terenului pentru creștere și competitivitate.

În acest proces de reformă, sistemele naționale de justiție îndeplinesc un rol-cheie în restabilirea încrederii și revenirea la creștere. Un sistem de justiție eficient și independent contribuie la încredere și stabilitate. Existența unor decizii în domeniul justiției care să fie previzibile, prompte și aplicabile reprezintă o componentă structurală importantă a unui mediu de afaceri atractiv. Acestea contribuie la menținerea încrederii necesare pentru înființarea unei afaceri, executarea unui contract, recuperarea creanțelor private sau protecția drepturilor de proprietate și a altor drepturi.

Experiența din statele membre care fac obiectul programelor de ajustare economică¹ arată că deficiențele legate de funcționarea unui sistem de justiție conduc la accentuarea spiralei de creștere negativă și pun în pericol încrederea cetățenilor și a întreprinderilor în instituțiile din cadrul sistemului de justiție. Din acest motiv, în 2011, reformele judiciare naționale au devenit o parte integrantă a componentelor structurale ale acestor programe.

Îmbunătățirea calității, independenței și eficienței sistemelor judiciare este, de asemenea, o prioritate a semestrului european, noul ciclu anual al UE de coordonare a politicilor economice². În 2012, au fost identificate șase state membre³ care prezintă dificultăți, în special cu privire la durata procedurilor judiciare și organizarea sistemului judiciar.

Eficacitatea sistemelor naționale de justiție este esențială pentru UE

Accesul la un sistem de justiție eficient este un drept esențial care stă la baza democrațiilor europene și care este consacrat în tradițiile constituționale comune ale statelor membre. Acesta este crucial pentru eficacitatea întregii legislații a UE, în special a actelor legislative economice ale UE care contribuie la creștere. De exemplu, instanțele naționale au un rol esențial în asigurarea respectării legislației UE în domeniul concurenței⁴ și a altor acte legislative ale UE esențiale pentru piața unică⁵, în special în domeniile comunicațiilor electronice⁶, proprietății intelectuale⁷, achizițiilor publice⁸, mediului⁹ sau protecției consumatorilor¹⁰.

¹ EL, IE, LV, PT.

² Comunicare a Comisiei, Analiza anuală a creșterii pentru 2013, COM(2012) 750 final.

³ BG, IT, LV, PL, SI, SK.

⁴ De exemplu, Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 și 82 din tratat (JO L 1, 4.1.2003, p. 1–25).

⁵ De exemplu, Directiva 2000/31/CE privind comerțul electronic (JO L 178, 17.7.2000, p. 1–16).

⁶ De exemplu, Directiva-cadru 2002/21/CE privind rețelele și serviciile de comunicații electronice (JO L 108, 24.4.2002, p. 33–50).

⁷ De exemplu, Directiva 2004/48/CE privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală (JO L 157, 30.4.2004, p. 45–86).

⁸ De exemplu, Directiva 2007/66/CE în ceea ce privește ameliorarea eficacității căilor de atac în materie de atribuire a contractelor de achiziții publice (JO L 335, 20.12.2007, p. 31–46).

De fiecare dată când o instanță națională aplică legislația UE, aceasta acționează ca o „instanță a Uniunii” și trebuie să ofere o protecție judiciară eficientă fiecărei entități, cetățeni și întreprinderi, ale cărei drepturi garantate în legislația UE au fost încălcate. Importanța acestui drept la o cale de atac eficientă este consacrată în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (articolul 47).

Sistemele de justiție eficiente sunt, de asemenea, indispensabile pentru consolidarea încrederii reciproce necesare pentru elaborarea și punerea în aplicare a instrumentelor UE bazate pe recunoaștere reciprocă și cooperare. În conformitate cu articolul 67 alineatul (1) din TFUE, Uniunea constituie un spațiu de justiție, cu respectarea diferitelor sisteme de drept și tradiții juridice ale statelor membre. Se așteaptă ca cetățenii, întreprinderile, judecătorii și autoritățile să aibă încredere, să respecte, să recunoască și să pună în aplicare deciziile adoptate de sistemul de justiție din alt stat membru.

Prin urmare, deficiențele din sistemele naționale de justiție reprezintă nu doar o problemă pentru un anumit stat membru, ci pot afecta funcționarea pieței unice și, în general, întreaga Uniune Europeană.

Necesitatea unei perspective sistematice

În analiza sa anuală a creșterii pentru 2013¹¹, Comisia Europeană a subliniat importanța îmbunătățirii calității, independenței și eficienței sistemelor judiciare naționale. Înainte de a formula recomandări specifice fiecărei țări în acest domeniu, este necesară o perspectivă sistematică asupra funcționării sistemelor de justiție în toate statele membre, care să țină cont în totalitate de diferitele tradiții juridice naționale. Sunt necesare date obiective, fiabile și comparabile care să sprijine reformele în domeniul justiției inițiate în vederea reînnoirii creșterii.

1. CE ESTE TABLOUL DE BORD AL UE PRIVIND JUSTIȚIA?

Obiectivul tabloului de bord al UE privind justiția („tabloul de bord”) este acela de a asista UE și statele membre în ceea ce privește creșterea eficienței justiției prin furnizarea de date obiective, fiabile și comparabile referitoare la funcționarea sistemelor de justiție ale tuturor statelor membre. Calitatea, independența și eficiența reprezintă componentele-cheie ale unui „sistem de justiție eficace”. Furnizarea de informații cu privire la aceste componente în toate statele membre contribuie la identificarea potențialelor deficiențe și a bunelor exemple și sprijină dezvoltarea de politici în domeniul justiției la nivel național și european.

Tabloul de bord prezintă următoarele **caracteristici** principale:

⁹ Rolul instanțelor naționale este subliniat în Comunicarea Comisiei, Punerea în aplicare a legislației comunitare privind mediul, COM (2008) 773 final.

¹⁰ De exemplu, Directiva 2011/83/UE privind drepturile consumatorilor (JO L 304, 22.11.2011, p. 64–88).

¹¹ COM(2012) 750 final.

- este un instrument *comparativ* care acoperă toate statele membre¹². Indiferent de modelul sistemului național de justiție sau de tradiția juridică în care este ancorat acesta, promptitudinea, independența, accesibilitatea și accesul ușor sunt câțiva dintre parametrii esențiali ai unui sistem de justiție eficient. Deși tabloul de bord include o comparație bazată pe indicatori specifici, acesta nu este conceput să prezinte o clasificare unică globală sau să promoveze un anumit tip de sistem de justiție;
- vizează să prezinte *tendențe* referitoare la funcționarea sistemelor naționale de justiție de-a lungul timpului. În 2013, tabloul de bord prezintă pentru prima dată date și nu reflectă, în mod necesar, efectele reformelor în curs în anumite state membre¹³. Având în vedere că tabloul de bord este un exercițiu periodic, astfel de efecte ar putea deveni vizibile în tablourile de bord viitoare;
- este un instrument *fără caracter obligatoriu*, conceput a fi utilizat ca parte a unui dialog deschis cu statele membre, care vizează să ajute statele membre și instituțiile UE în ceea ce privește definirea unor politici mai bune în domeniul justiției. Acesta contribuie la identificarea aspectelor care merită o atenție deosebită. Performanța slabă evidențiată de indicatori necesită o analiză mai aprofundată a motivelor care stau la baza acestui rezultat și, dacă este cazul, inițierea de reforme adecvate, având în vedere că diferențele dintre proceduri și cadrele juridice pot limita comparabilitatea datelor;
- este un instrument *evolutiv* care se va extinde treptat în ceea ce privește domeniile vizate, indicatorii și metodologia, având drept obiectiv identificarea parametrilor esențiali ai unui sistem de justiție eficient. În dialog cu statele membre, tabloul de bord ar putea acoperi treptat și alte domenii ale sistemelor de justiție și alte elemente din „lanțul de justiție” prin care trebuie să treacă o persoană sau o întreprindere pentru a beneficia de o justiție eficientă (de exemplu, de la etapa inițială a recurgerii la sistemul de justiție până la etapa finală a executării unei hotărâri).

Având în vedere importanța sistemelor naționale de justiție pentru economie, **domeniul de aplicare** a tabloului de bord pentru anul 2013 se axează pe parametrii unui sistem de justiție care contribuie la îmbunătățirea mediului de afaceri și de investiții. Tabloul de bord examinează indicatorii de eficiență pentru cauzele *non-penale*, în special pentru cauzele civile și comerciale litigioase, care sunt relevante pentru soluționarea litigiilor comerciale, și pentru cauzele administrative. Justiția administrativă îndeplinește un rol important într-un mediu de afaceri, de exemplu în ceea ce privește eliberarea licențelor sau în cazul litigiilor cu structurile administrative referitoare la impozitare sau cu organele naționale de reglementare.

¹² Acolo unde nu sunt disponibile date la nivel național, acest lucru este precizat în graficele relevante.

¹³ În mai multe state membre sunt în curs de aplicare măsuri pentru îmbunătățirea funcționării sistemelor de justiție ale acestora. În 12 state membre reformele sunt desfășurate în contextul inițiativelor și instrumentelor UE (programe de ajustare economică, recomandări specifice fiecărei țări în cadrul semestrului european și mecanismul de cooperare și de verificare).

Pentru pregătirea prezentului tablou de bord, Comisia Europeană a solicitat Comisiei Europene pentru Eficiența Justiției (CEPEJ) a Consiliului Europei să colecteze date și să efectueze o analiză¹⁴. În elaborarea tabloului de bord, Comisia Europeană a utilizat datele cele mai relevante și mai semnificative. De asemenea, tabloul de bord folosește date și din alte surse, precum Banca Mondială, Forumul Economic Mondial și World Justice Project.

2. INDICATORII TABLOULUI DE BORD AL UE PRIVIND JUSTIȚIA PENTRU ANUL 2013

În 2013, tabloul de bord prezintă constatări esențiale bazate în principal pe indicatorii referitori la eficiența procedurilor: durata procedurilor, rata de variație a stocului de cauze pendinte și numărul de cauze pendinte¹⁵.

- ***Durata procedurilor*** exprimă timpul (în zile) necesar pentru soluționarea unei cauze în instanță, și anume timpul necesar ca instanța să pronunțe o hotărâre în primă instanță. Indicatorul referitor la „durata lichidării stocului de cauze pendinte” reprezintă numărul de cauze nesoluționate împărțit la numărul de cauze soluționate la sfârșitul anului înmulțit cu 365 de zile.
- ***Rata de variație a stocului de cauze pendinte*** reprezintă raportul dintre numărul cauzelor soluționate și numărul de cauze noi. Indicatorul măsoară capacitatea unei instanțe de a face față volumului de cauze noi. Atunci când rata de variație a stocului de cauze pendinte este scăzută, iar durata procedurilor este ridicată, se mărește volumul stocului de cauze pendinte în sistem.
- ***Numărul de cauze pendinte*** exprimă numărul de cauze care se află încă în curs de soluționare la începutul unei perioade de timp (de exemplu, un an). Numărul de cauze pendinte influențează durata lichidării stocului de cauze pendinte. Prin urmare, îmbunătățirea duratei procedurilor necesită măsuri destinate reducerii numărului de cauze pendinte.

Tabloul de bord examinează în continuare indicatori referitori la anumiți factori care pot contribui la reducerea duratei procedurilor și la creșterea calității justiției: monitorizarea și evaluarea activităților instanțelor, sisteme de tehnologie a informației și comunicațiilor (TIC) pentru instanțe, metode de soluționare alternativă a litigiilor și formarea profesională a judecătorilor. Deși mulți alți factori importanți au, de asemenea, un impact asupra duratei procedurilor, în special specificitatea și complexitatea procedurilor, indicatorii menționați mai sus oferă informații utile care reflectă conștientizarea de către statele membre a importanței acestor aspecte, precum și măsurile adoptate în acest sens.

- ***Monitorizarea și evaluarea*** activităților instanțelor: pentru a îmbunătăți calitatea și eficiența procedurilor judiciare, activitățile instanțelor ar trebui monitorizate prin intermediul unui sistem de colectare de informații complet și accesibil publicului și ar trebui evaluate în mod regulat. Indicatorii reflectă existența sau nu a sistemelor de monitorizare periodică a activităților instanțelor și a sistemelor de evaluare.

¹⁴ Studiul complet privind funcționarea sistemelor judiciare și funcționarea economiei în statele membre ale UE, elaborat în 2012 de către CEPEJ pentru Comisia Europeană, este disponibil pe site-ul internet al DG Justiție http://ec.europa.eu/justice/index_ro.htm.

¹⁵ Aceștia sunt indicatori standard definiți de către CEPEJ. Definiția și relația dintre aceștia sunt disponibile la adresa http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/default_en.asp.

Sistemele de *monitorizare* includ publicarea unui raport anual de activitate și monitorizarea numărului de cauze noi, de hotărâri pronunțate, de cauze amânate și durata procedurilor.

Indicatorul referitor la *evaluarea* activităților instanțelor se bazează pe existența:

- definiției indicatorilor de performanță (precum cauze noi, cauze finalizate, cauze pendinte, cauze nesoluționate, performanța judecătorilor și a personalului instanțelor, executare, costuri),
 - evaluării periodice a performanței și a rezultatelor,
 - definiției standardelor de calitate (precum politicile de asigurare a calității, politicile de resurse umane, criteriile de referință în ceea ce privește procedurile, utilizarea resurselor),
 - personalului instanțelor însărcinat cu politica de calitate.
- **Sisteme TIC destinate instanțelor:** utilizarea tehnologiilor informației și comunicațiilor a devenit indispensabilă pentru eficacitatea administrării justiției. Indicatorii reflectă disponibilitatea *sistemelor TIC pentru înregistrarea și gestionarea cauzelor*, precum și pentru *comunicarea și schimbul de informații între instanțe și mediul acestora* (de exemplu, formulare web electronice, site-ul internet al instanței, monitorizarea online a cauzelor, registre electronice, procesarea electronică a cererilor cu valoare redusă și recuperarea creanțelor necontestate, depunerea electronică a cererilor și organizarea de videoconferințe).
- **Metode de soluționare alternativă a litigiilor** (SAL) pentru cauzele civile și administrative litigioase: aceste metode în formele lor variate pot completa procedurile judiciare tradiționale. Indicatorul reflectă existența sau nu a metodelor de soluționare alternativă a litigiilor.
- **Formarea profesională a judecătorilor:** formarea profesională a judecătorilor, formarea inițială și formarea continuă de-a lungul carierei reprezintă un element important pentru calitatea și eficacitatea hotărârilor judecătorești. Formarea se poate axa pe specializare, dar și pe perfecționarea competențelor. Indicatorul furnizează informații cu privire la formarea profesională obligatorie a judecătorilor.
- **Resurse:** bugetul alocat instanțelor, numărul de judecători și de avocați oferă informații cu privire la resursele utilizate în cadrul sistemelor de justiție.

Tabloul de bord prezintă, de asemenea, constatări bazate pe indicatori referitori la percepția asupra **independenței** sistemului de justiție. Percepția asupra independenței este importantă pentru deciziile referitoare la investiții. Forumul Economic Mondial (FEM) prezintă în raportul său anual privind competitivitatea globală un „indice al percepției asupra independenței” care este relevant în contextul creșterii economice deoarece se bazează pe un sondaj la care a răspuns un eșantion reprezentativ de întreprinderi din toate țările care își desfășoară activitatea în principalele sectoare ale economiei (agricultură, industria prelucrătoare, industria neprelucrătoare și servicii)¹⁶. *World Justice Project* (WJP), în

¹⁶ Indicatorul elaborat de FEM se bazează pe răspunsurile din cadrul sondajului la întrebarea: „În ce măsură este sistemul judiciar din țara dumneavoastră independent de influența membrilor guvernului, a cetățenilor sau a întreprinderilor?” La sondaj a răspuns, în funcție de țară, între 2010 și 2011, un eșantion reprezentativ de întreprinderi din toate țările care își desfășoară activitatea în principalele

contextul raportului său referitor la indicele privind statul de drept pentru perioada 2012-2013, a elaborat un indicator privind „percepția asupra independenței justiției civile”¹⁷, pe baza răspunsurilor primite în cadrul unui sondaj realizat în rândul populației generale și din partea respondenților calificați. Ar trebui menționat, de asemenea, faptul că, examinând independența sistemului judiciar, Curtea de Justiție a Uniunii Europene¹⁸ și Curtea Europeană a Drepturilor Omului¹⁹ au subliniat importanța aparenței independenței justiției. În conformitate cu jurisprudența acestor instanțe, independența sistemului judiciar necesită norme detaliate care să permită înlăturarea oricărei îndoieli legitime, în percepția justițiabililor, referitoare la impenetrabilitatea instanței respective în privința unor elemente exterioare și la imparțialitatea sa în raport cu interesele care se înfruntă.

3. PRINCIPALELE CONSTATĂRI DIN TABLOUL DE BORD AL UE PRIVIND JUSTIȚIA PENTRU ANUL 2013

3.1. Disparități importante în ceea ce privește durata procedurilor

Întârzierea justiției poate fi considerată denegare de justiție. Deciziile prompte sunt esențiale pentru întreprinderi și investitori. În luarea deciziilor de investiții, întreprinderile iau în calcul riscul de a fi implicate în litigii comerciale, litigii de muncă ori privind impozitarea sau în insolvențe. Eficiența cu care sistemul judiciar al unei țări gestionează litigiile este foarte importantă. De exemplu, executarea juridică a unui contract de achiziții de bunuri sau de achiziții de servicii devine foarte costisitoare pe măsură ce se prelungește litigiul judiciar și chiar inutilă după o anumită perioadă, deoarece se diminuează probabilitatea de a recupera fonduri din plăți și penalități.

Datele prezentate în toate diagramele datează din 2010, cu excepția cazurilor când anul este menționat în mod explicit. Statele membre din partea dreaptă a diagramelor fără valori sunt cele pentru care nu au fost disponibile date. Exceptând graficul 4, toate celelalte grafice vizează proceduri în primă instanță. Calitatea și eficiența unui sistem judiciar ar trebui să se reflecte încă din prima instanță deoarece aceasta este o etapă obligatorie pentru fiecare persoană care se prezintă în justiție.

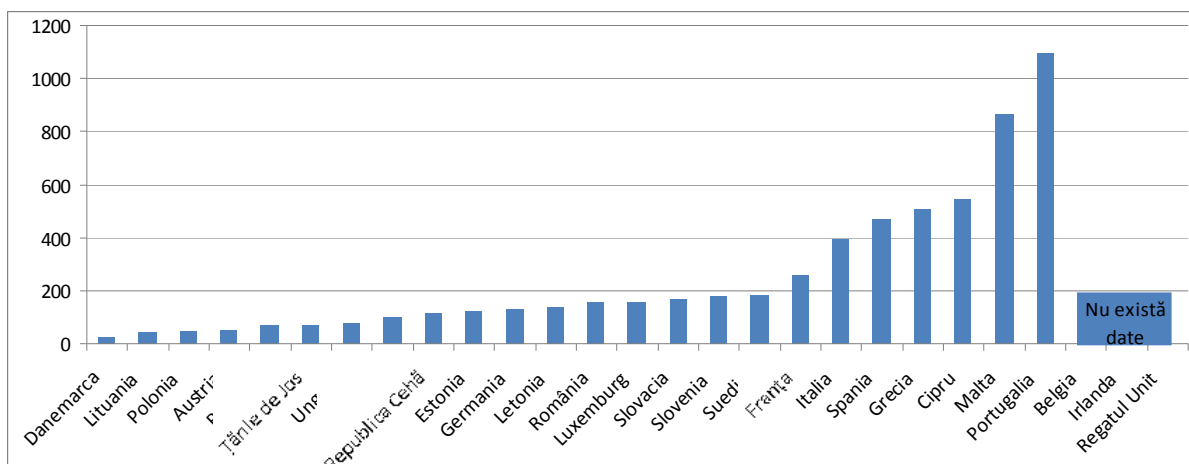
sectoare ale economiei (agricultură, industria prelucrătoare, industria neprelucrătoare și servicii). Sondajul s-a desfășurat în diferite formate, printre care interviuri față în față cu manageri, interviuri telefonice și schimburi de corespondență, având ca alternativă și un sondaj online. Acesta este disponibil la: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2012-2013/>.

¹⁷ Sub-indicatorul referitor la justiția civilă elaborat de WJP indică percepțiile privind independența justiției civile față de influența guvernamentală neadecvată. Acesta se bazează pe răspunsurile primite: (1) în urma unui sondaj realizat în rândul populației generale de către mari companii locale de sondaj utilizând un eșantion reprezentativ de 1 000 de respondenți din principalele trei orașe ca mărime din fiecare țară (în funcție de țară, datele au fost colectate în 2009, 2011 sau 2012) și (2) în urma chestionarelor aplicate respondenților calificați constând în întrebări închise la care au răspuns practicieni în domeniul juridic și cadre universitare din țara respectivă specializate în drept civil (datele au fost colectate în 2012). Datele sunt disponibile la indicatorul 7.4 la adresa: http://worldjusticeproject.org/sites/default/files/WJP_Index_Report_2012.pdf.

¹⁸ De exemplu, C-506/04, *Wilson*, 2006, p. I-8613.

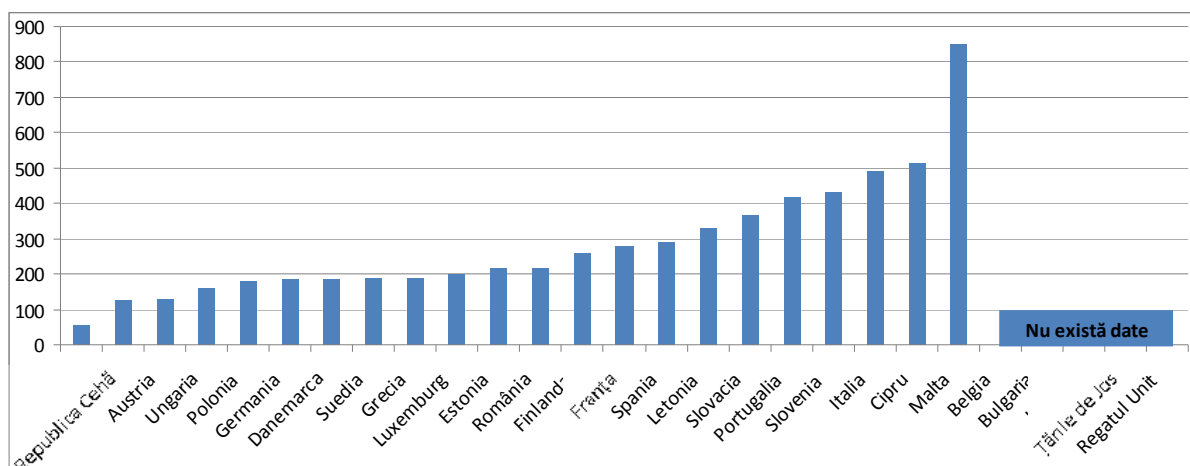
¹⁹ De exemplu, *Cooper/Regatul Unit* [GC], nr. 48843/99, CEDO 2003-XII; *Campbell și Fell/Regatul Unit*, nr. 7819/77 și 7878/77, 28 iunie 1984, seria A nr. 80.

Graficul 1: Timpul necesar pentru soluționarea cauzelor non-penale* (în zile) (sursa: studiul CEPEJ)²⁰

* Cauzele non-penale includ cauzele civile și comerciale, cauzele privind executarea hotărârilor judecătorești, cauzele privind cartea funciară, cauzele privind Registrul Comerțului și cauzele în materie de drept administrativ.

Graficul 2: Timpul necesar pentru soluționarea cauzelor civile și comerciale litigioase* (în zile) (sursa: studiul CEPEJ)

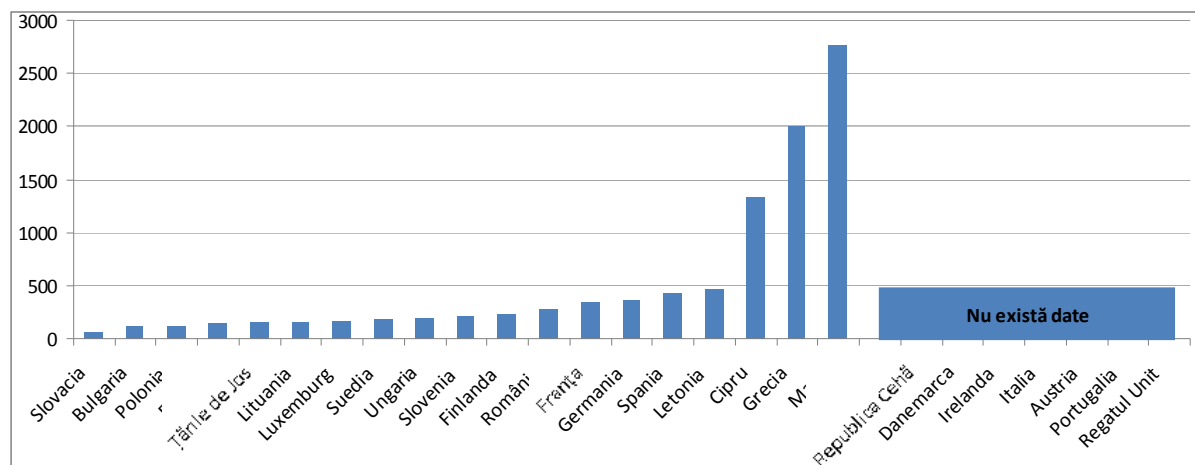

Cauzele civile (și comerciale) litigioase vizează litigiile dintre părți, de exemplu, litigiile privind contractele și procedurile de insolvență. Prin contrast, cauzele civile (și comerciale) nelitigioase vizează proceduri necontencioase, de exemplu, ordine de plată necontestate.

²⁰

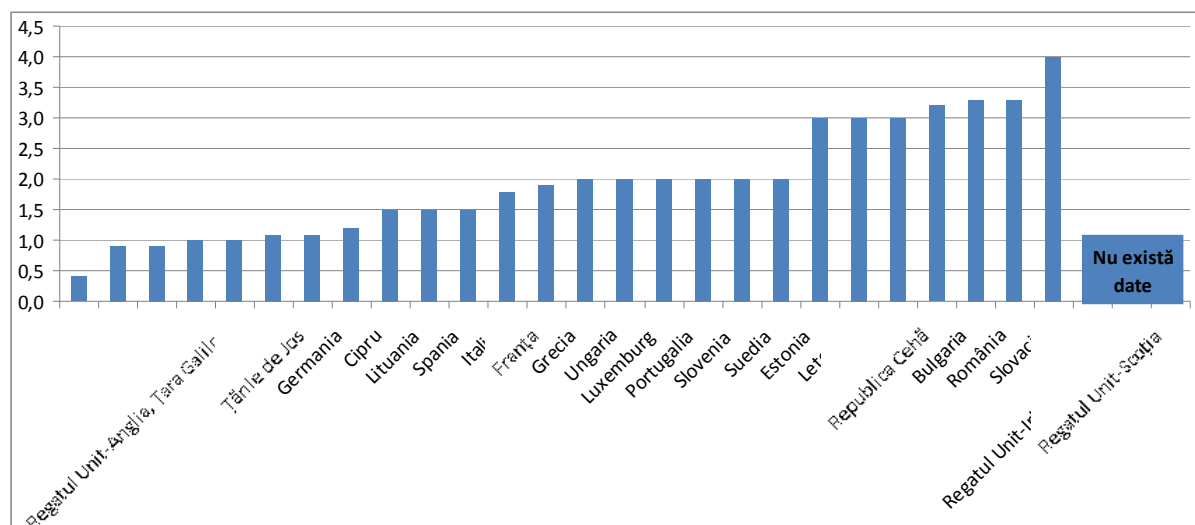
Studiu privind funcționarea sistemelor judiciare și funcționarea economiei în statele membre ale UE, elaborat în 2012 de CEPEJ pentru Comisia Europeană. http://ec.europa.eu/justice/index_ro.htm

Graficul 3: Timpul necesar soluționării cauzelor administrative* (în zile) (sursa: studiul CEPEJ)

* Cauzele în materie de drept administrativ vizează litigiile dintre cetățeni și autoritățile locale, regionale sau naționale. În unele țări, cauzele în materie de drept administrativ sunt soluționate de instanțe administrative speciale, iar în alte țări, acestea sunt soluționate de instanțele civile.

Graficul 4: Timpul necesar soluționării insolvenței* (în ani) (sursa: studiul CEPEJ/Banca Mondială: Doing Business)

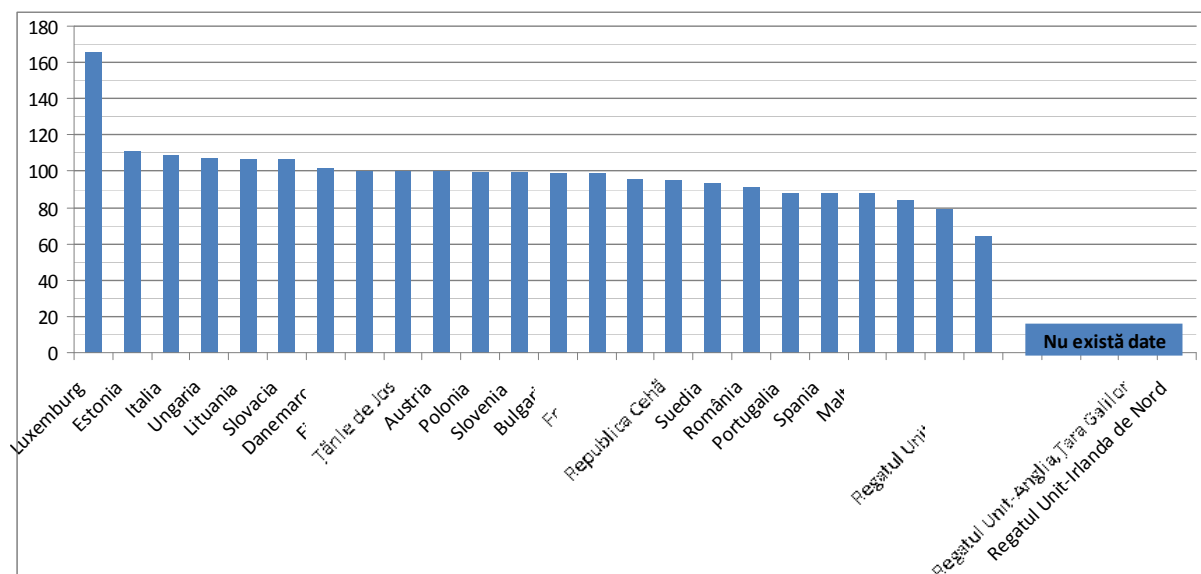

* Timpul necesar creditorilor pentru a-și recupera creditul. Perioada de timp se calculează de la incapacitatea de plată a întreprinderii până la plata parțială sau integrală a sumei datorate băncii. Sunt luate în considerare tacticile aplicate eventual de către părți pentru amânarea procedurii, precum inițierea de căi de atac cu caracter dilatoriu sau cererile de prelungire. Datele sunt colectate din răspunsurile oferite în cadrul unui chestionar de către persoanele responsabile la nivel local cu procedurile de insolvență și sunt verificate prin studierea dispozițiilor legislative și de reglementare, precum și prin confruntarea cu informațiile publice privind sistemele de faliment.

- Graficele de mai sus indică disparități importante în ceea ce privește durata procedurilor: cel puțin o treime din statele membre prezintă o durată a procedurilor de cel puțin două ori mai mare decât majoritatea statelor membre²¹.

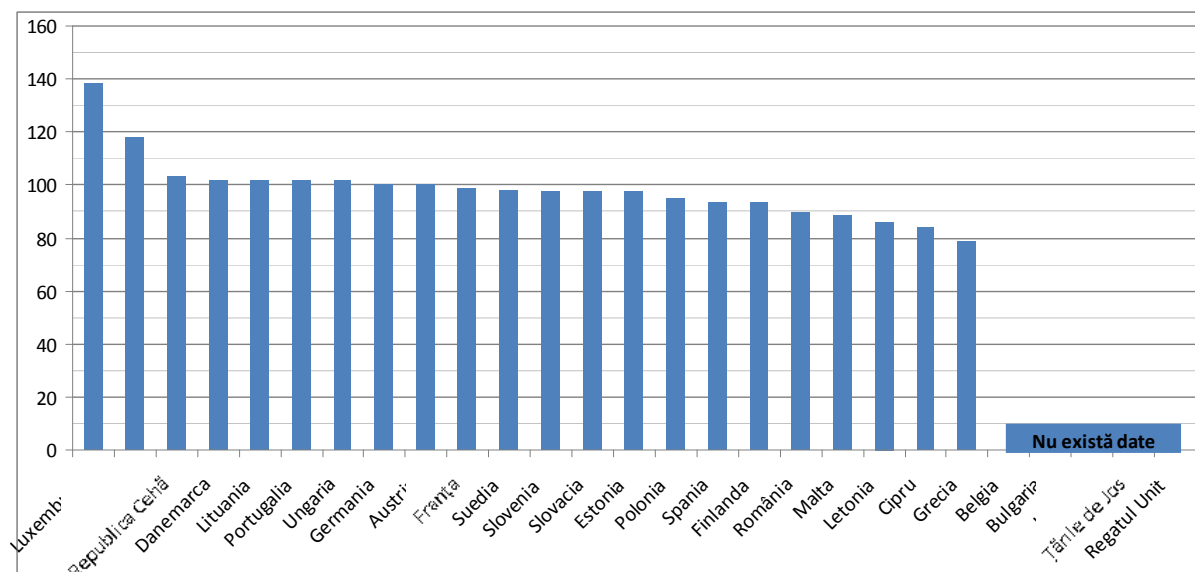
Durata procedurilor este legată de ritmul în care instanțele pot soluționa cauzele, „rata de variație a stocului de cauze pendinte”, și de numărul de cauze care încă așteaptă să fie soluționate (cauze pendinte). Atunci când rata de variație a stocului de cauze pendinte este de aproximativ 100 % sau mai mare, acest lucru înseamnă că sistemul judiciar este capabil să soluționeze cel puțin numărul de cauze nou introduse. Atunci când rata de variație este sub 100 %, acest lucru înseamnă că instanțele soluționează mai puține cauze decât numărul de cauze noi, prin urmare, la sfârșitul anului, numărul de cauze nesoluționate se adaugă ca fiind cauze pendinte. Dacă situația persistă timp de mai mulți ani, acest lucru ar putea indica o problemă de natură mai sistemică, pe măsură ce crește stocul de cauze pendinte, fapt care agravează și mai mult volumul de lucru al instanțelor și care conduce la creșterea continuă a duratei procedurilor.

Graficul 5: Rata de soluționare a cauzelor non-penale (în % - valorile care depășesc 100 % indică faptul că numărul cauzelor soluționate este mai mare decât numărul cauzelor noi, în timp ce valorile sub 100 % indică faptul că numărul cauzelor soluționate este mai mic decât numărul cauzelor noi) (sursa: studiul CEPEJ)

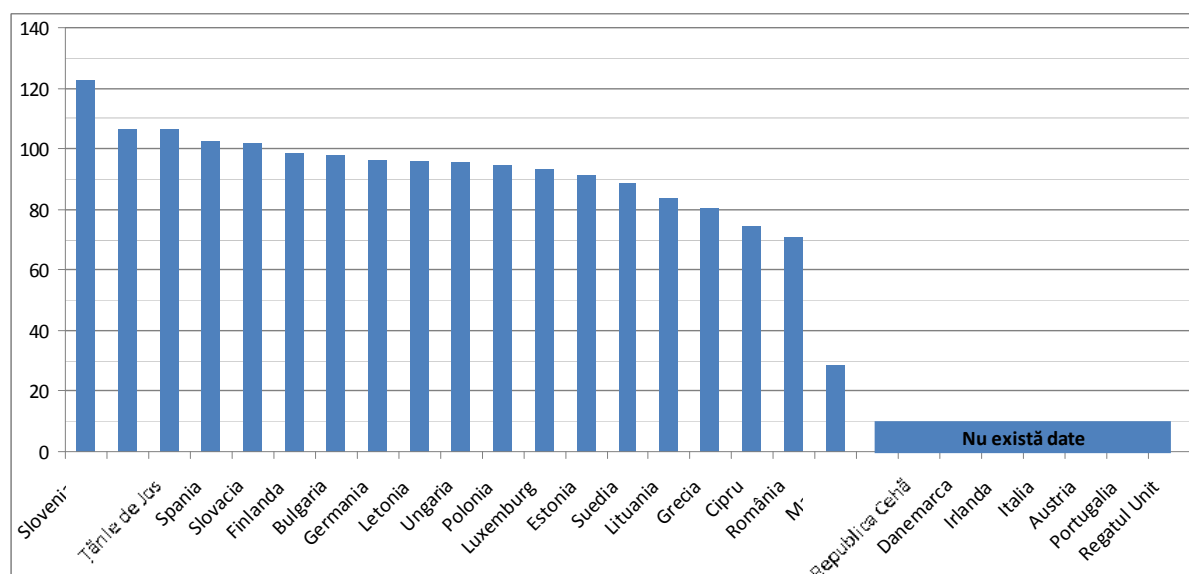

²¹ Dacă sunt luate în considerare graficele 1, 2 și 3.

Graficul 6: Rata de soluționare a cauzelor civile și comerciale litigioase (în %) (sursa: studiul CEPEJ)

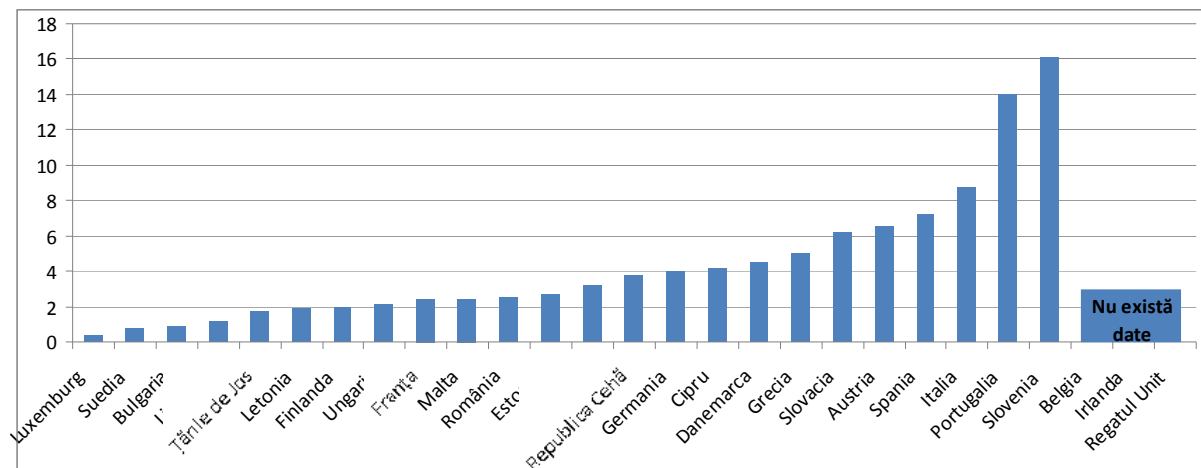
Graficul 7: Rata de soluționare a cauzelor administrative (în %) (sursa: studiul CEPEJ)

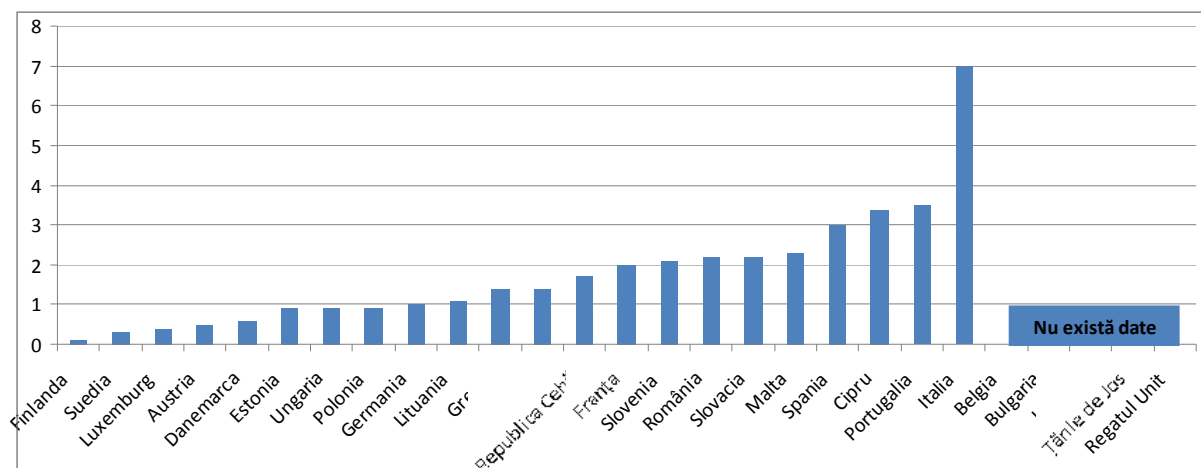
- **Graficele de mai sus indică faptul că unele state membre pot întâmpina dificultăți în ceea ce privește capacitatea acestora de a soluționa anumite categorii de cauze.**

Graficele 8-10 de mai jos prezintă *numărul de cauze pendinte* la începutul anului de referință (1 ianuarie 2010). Aceste cauze pendinte sunt rezultatul performanței instanțelor din anul precedent. Din acest motiv, ratele scăzute de rezolvare a cauzelor în cursul anului 2010, astfel cum se arată în graficele 5-7 de mai sus, nu sunt încă reflectate în graficele 8-10 de mai jos în ceea ce privește numărul de cauze pendinte. O creștere a numărului de cauze pendinte la sfârșitul anului va fi raportată în exercițiile viitoare.

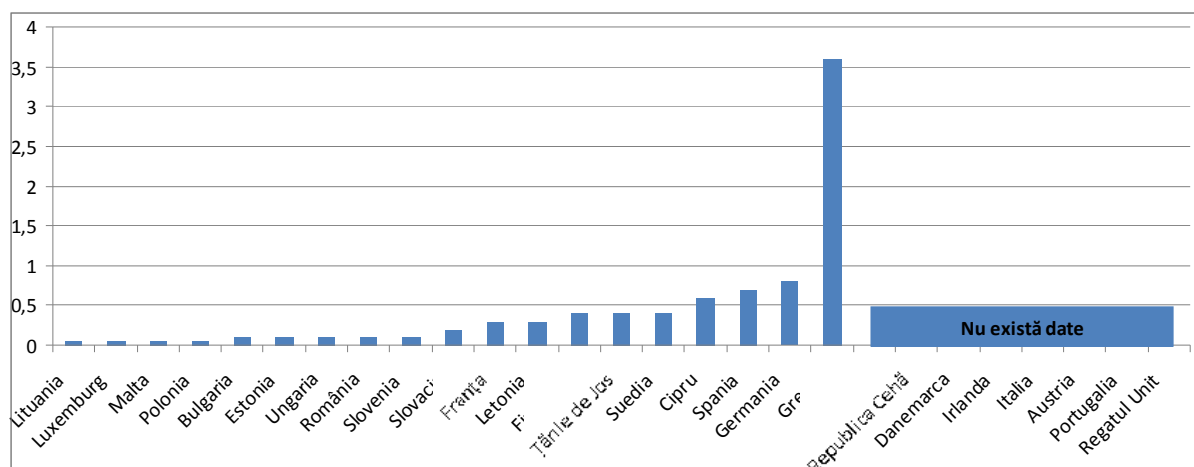
Graficul 8: Numărul de cauze non-penale pendinte (per 100 de locuitori) (sursa: studiul CEPEJ)

Graficul 9: Numărul de cauze civile și comerciale litigioase pendinte (per 100 de locuitori) (sursa: studiul CEPEJ)

Graficul 10: Numărul de cauze administrative pendinte (per 100 de locuitori) (sursa: studiul CEPEJ)

- **Graficele de mai sus arată faptul că mai multe state membre prezintă un număr deosebit de mare de cauze pendinte.**

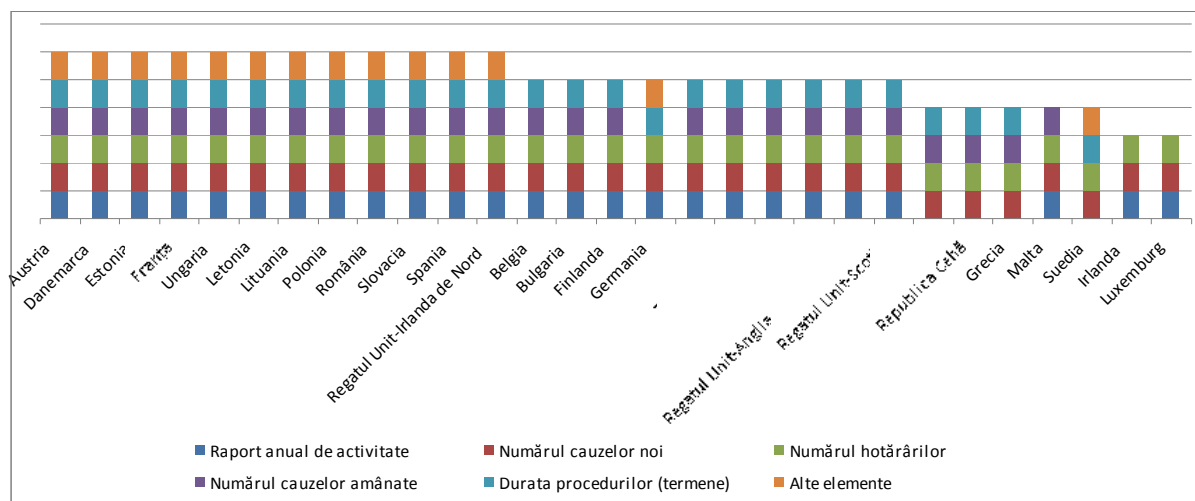
În concluzie, rezultă că:

- **anumite state membre prezintă o combinație de factori nefavorabili: proceduri îndelungate în primă instanță combinate cu rate scăzute ale variației stocului de cauze pendinte și/sau un număr ridicat de cauze pendinte. Astfel de situații necesită o atenție deosebită și o analiză aprofundată deoarece ar putea indica deficiențe de natură mai sistemică pentru care ar trebui întreprinse măsuri de remediere;**
- **reducerea duratei excesive a procedurilor ar trebui să constituie o prioritate în vederea îmbunătățirii mediului de afaceri și a gradului de atractivitate pentru investiții.**

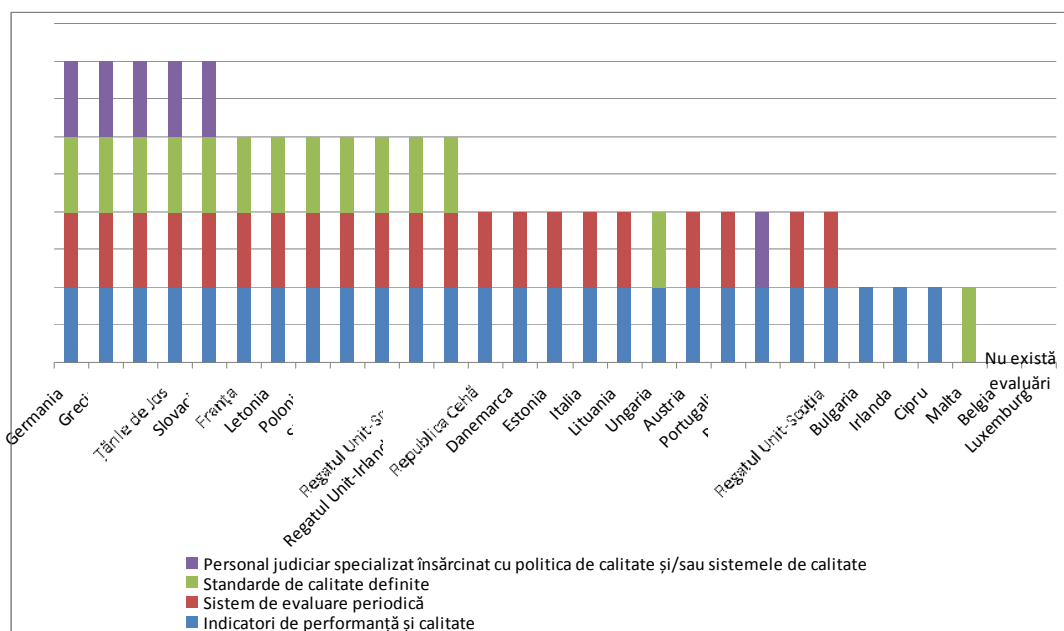
3.2. Monitorizarea și evaluarea contribuie la reducerea duratei procedurilor și la creșterea calității justiției

Absența unei monitorizări și a unei evaluări fiabile poate face mai dificilă îmbunătățirea funcționării unui sistem de justiție. Lipsa calității deciziilor în domeniul justiției poate crește riscurile în derularea afacerilor pentru întreprinderile mari și IMM-uri și afectează opțiunile consumatorilor. Aceasta poate avea drept rezultat decizii grăbite sau mai puțin previzibile, proceduri de neînțeles sau o justiție inaccesibilă. O gestionare eficientă a timpului în ceea ce privește cauzele înaintate instanțelor presupune ca instanțele, sistemul judiciar și toți utilizatorii finali ai actelor de justiție să poată fi informați cu privire la funcționarea instanțelor prin intermediul unui sistem de monitorizare periodică. Definirea politicilor de calitate și evaluarea activităților instanțelor constituie instrumente care pot crește calitatea justiției în vederea îmbunătățirii accesului la justiție, a gradului de încredere, predictibilitate și promptitudine a deciziilor din domeniul justiției.

Graficul 11: Existența unei monitorizări a activităților instanțelor²² (sursă: CEPEJ studiu)

Graficul 12: Existența unei evaluări a activităților instanțelor (sursa: raportul CEPEJ pentru anul 2012)

Graficele de mai sus arată că:

- cea mai mare parte a statelor membre dețin un sistem de monitorizare cuprinzător, dar mai multe state membre prezintă întârzieri sau nu fac publice datele;
- mai multe state membre nu efectuează evaluări periodice ale activităților instanțelor și mai mult de jumătate din statele membre nu au definite standarde de calitate.

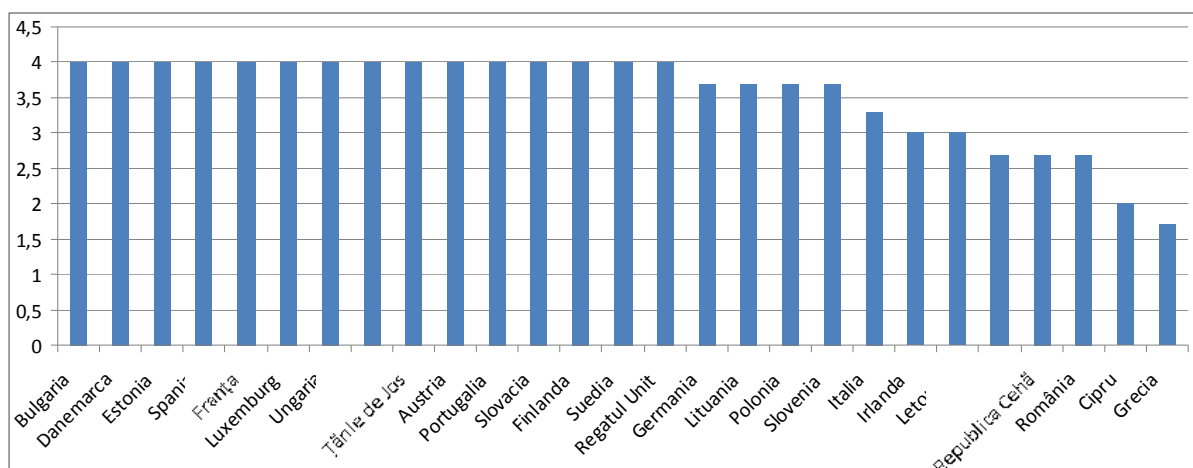
²²

Indicatorii din graficele 11-22 acoperă toate instanțele.

3.3. Sistemele de tehnologia informației și comunicațiilor contribuie la reducerea duratei procedurilor și la facilitarea accesului la justiție

Sistemele TIC pentru înregistrarea și gestionarea cauzelor constituie instrumente indispensabile aflate la dispoziția instanțelor pentru o gestionare eficientă a timpului în ceea ce privește cauzele deoarece acestea contribuie la îmbunătățirea ratei de soluționare a cauzelor de către instanțe și, astfel, la reducerea duratei de ansamblu a procedurilor.

Graficul 13: Sistemele TIC pentru înregistrarea și gestionarea cauzelor (indicator ponderat – min.=0, max.=4)²³ (sursa: studiul CEPEJ)

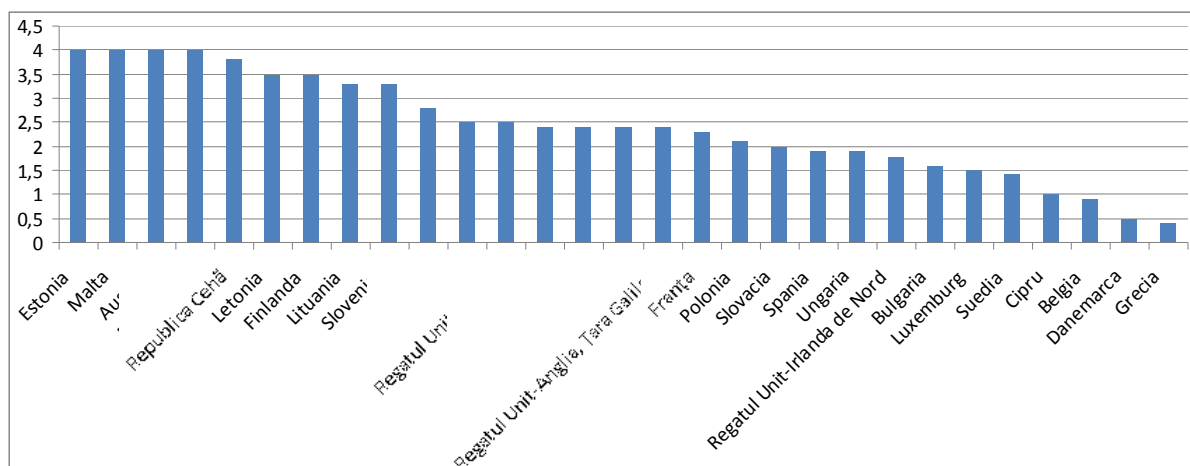
- **Graficul de mai sus arată că cea mai mare parte a statelor membre dețin un sistem bine dezvoltat pentru înregistrarea și gestionarea cauzelor; cu toate acestea, în unele state membre evoluțiile prezintă întârzieri.**

Sistemele TIC pentru comunicarea dintre instanțe și părți (de exemplu, depunerea online a cererilor) pot contribui la reducerea întârzierilor și a costurilor pentru cetățeni și întreprinderi prin facilitarea accesului la justiție. De asemenea, sistemele TIC au un rol din ce în ce mai important în cooperarea transfrontalieră dintre autoritățile judiciare, facilitând astfel punerea în aplicare a legislației europene.

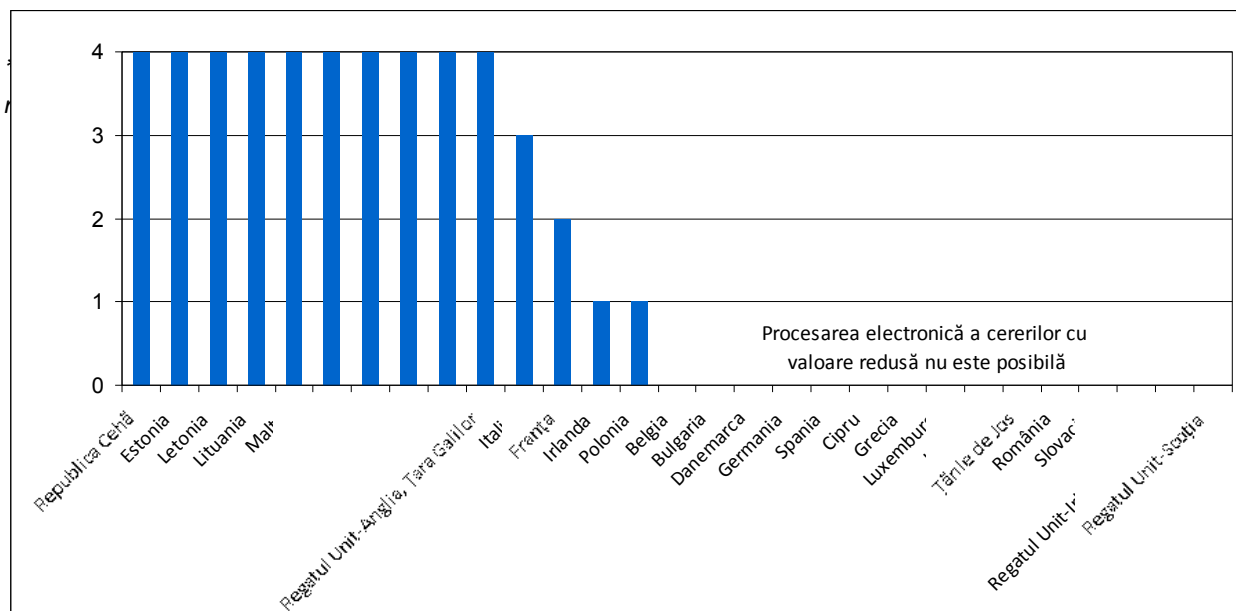
²³

Graficele 13 și 14 prezintă indicatorii compuși elaborați pe baza mai multor indicatori TIC care măsoară fiecare în parte existența sau nu a acestor sisteme pe o scară de la 0 la 4 (0 = există în 0 % din instanțe; 4 = există în 100 % din instanțe).

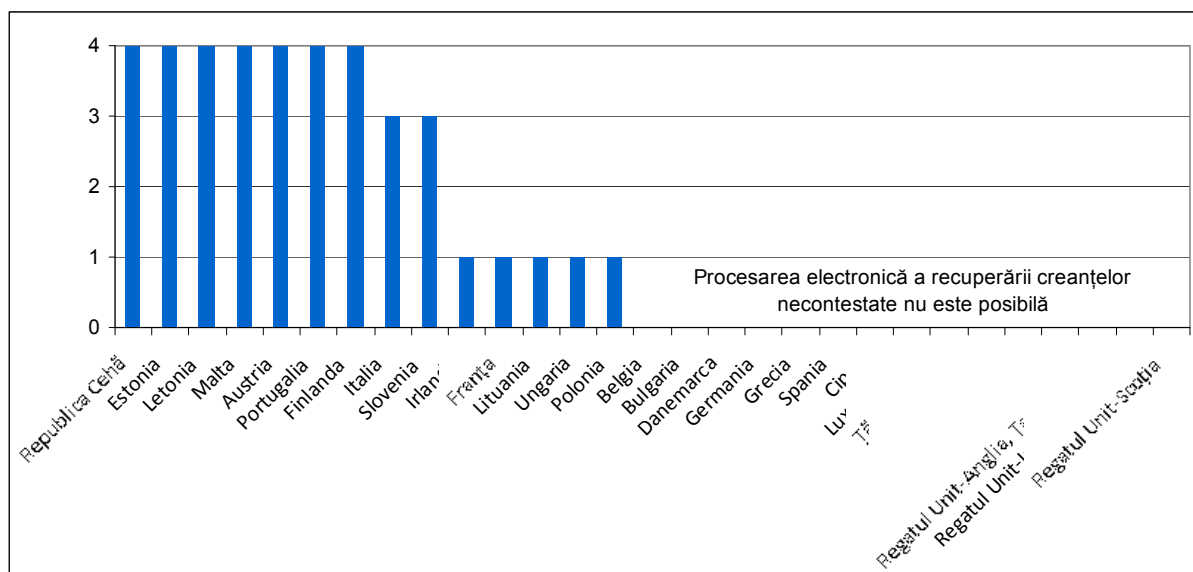
Graficul 14: Comunicarea electronică între instanțe și părți (indicator ponderat – min.=0, max.=4)
(sursa: studiul CEPEJ)

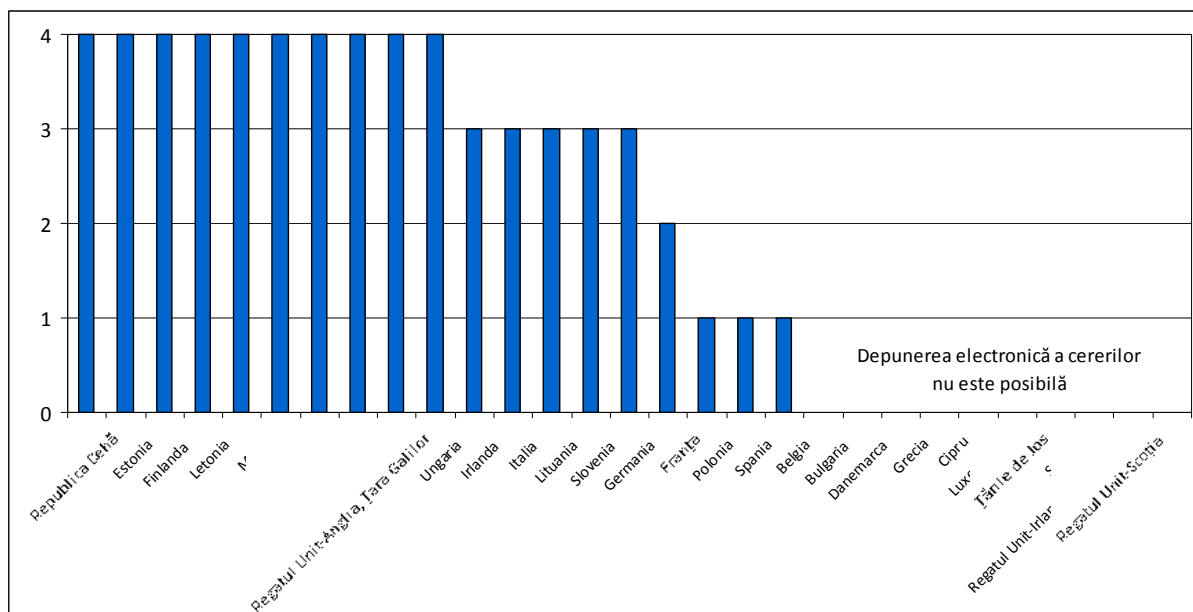
Graficul 15: Procesarea electronică a cererilor cu valoare redusă* (0 = există în 0 % din instanțe; 4 = există în 100 % din instanțe) (sursa: studiul CEPEJ)

Graficul 16: Procesarea electronică a recuperării creanțelor necontestate (0 = există în 0 % din instanțe; 4 = există în 100 % din instanțe) (sursa: studiul CEPEJ)

Graficul 17: Depunerea electronică a cererilor (0 = există în 0 % din instanțe; 4 = există în 100 % din instanțe) (sursa: studiul CEPEJ)

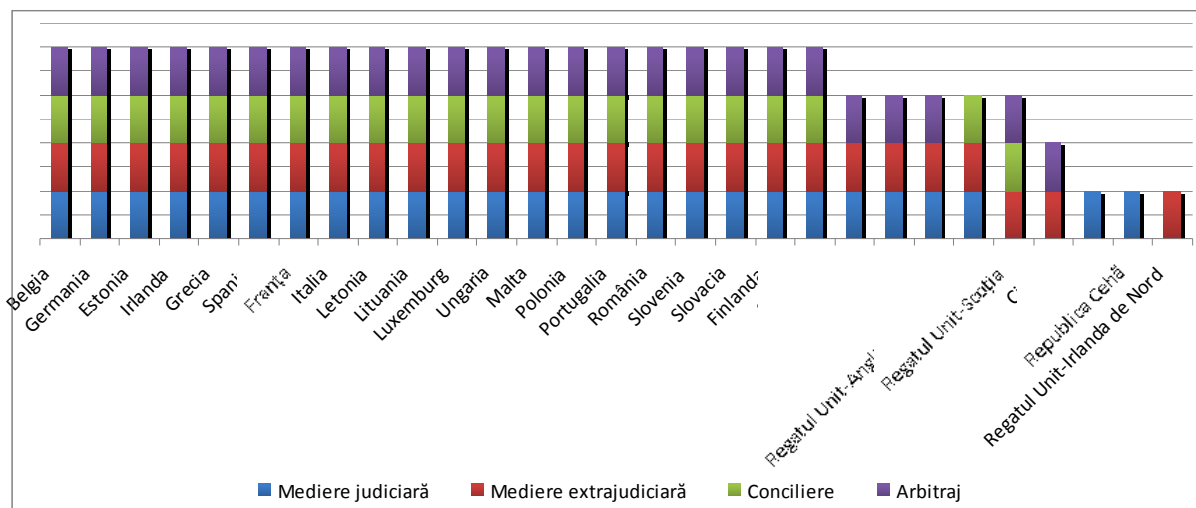

- Graficele de mai sus indică disparități considerabile între statele membre în ceea ce privește dezvoltarea de sisteme TIC pentru schimbul de informații dintre instanțe și părți.

3.4. Metodele de soluționare alternativă a litigiilor contribuie la reducerea volumului de lucru al instanțelor

Medierea eficace și alte metode de soluționare alternativă a litigiilor (SAL) oferă o rezolvare rapidă între părți pe bază voluntară, reduce numărul de cauze pendinte și poate avea, prin urmare, un impact pozitiv important asupra volumului de lucru al instanțelor, care pot astfel să facă față mai eficient unor termene rezonabile. Metodele SAL de o calitate înaltă pot constitui o alternativă credibilă la procedurile judiciare tradiționale și pot contribui la dezvoltarea unei culturi de soluționare pașnică a litigiilor.

Graficul 18: Existența metodelor de soluționare alternativă a litigiilor (sursa: studiul CEPEJ)

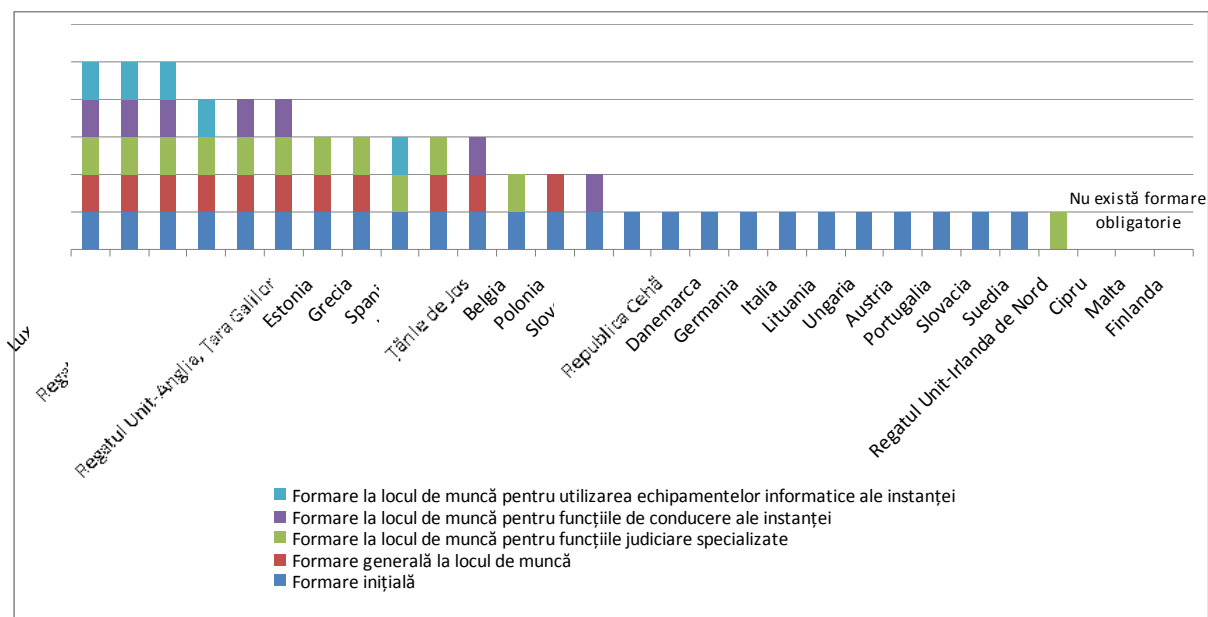

- Graficul de mai sus indică faptul că metodele de soluționare alternativă a litigiilor sunt disponibile în aproape toate statele membre, însă dovezile cu privire la utilizarea acestora în litigiile comerciale nu sunt de cele mai multe ori accesibile.
- Statele membre ar trebui să încurajeze disponibilitatea și calitatea medierii și a celorlalte metode SAL.

3.5. Promovarea formării profesionale a judecătorilor poate contribui la îmbunătățirea eficacității justiției

Politicile de formare profesională pot face parte din standardele de calitate pentru sistemul judiciar. Formarea profesională inițială și continuă este importantă pentru menținerea și îmbunătățirea cunoștințelor și a competențelor personalului din justiție. Formarea profesională este deosebit de importantă având în vedere dezvoltarea continuă a legislațiilor naționale și a legislației europene, presiunea din ce în ce mai mare de a satisface așteptările utilizatorilor finali și tendința către gestionarea profesională din cadrul sistemului judiciar. Deși formarea profesională voluntară a judecătorilor reprezintă o practică obișnuită în câteva state membre, formarea profesională obligatorie a judecătorilor indică angajamentul de a promova cunoștințe și competențe actualizate ale acestora.

Graficul 19: Formarea profesională obligatorie a judecătorilor (sursa: raportul CEPEJ pentru anul 2012)²⁴

➤ **Graficul de mai sus arată că politicile privind formarea profesională continuă obligatorie a judecătorilor sunt foarte diferite în rândul statelor membre.**

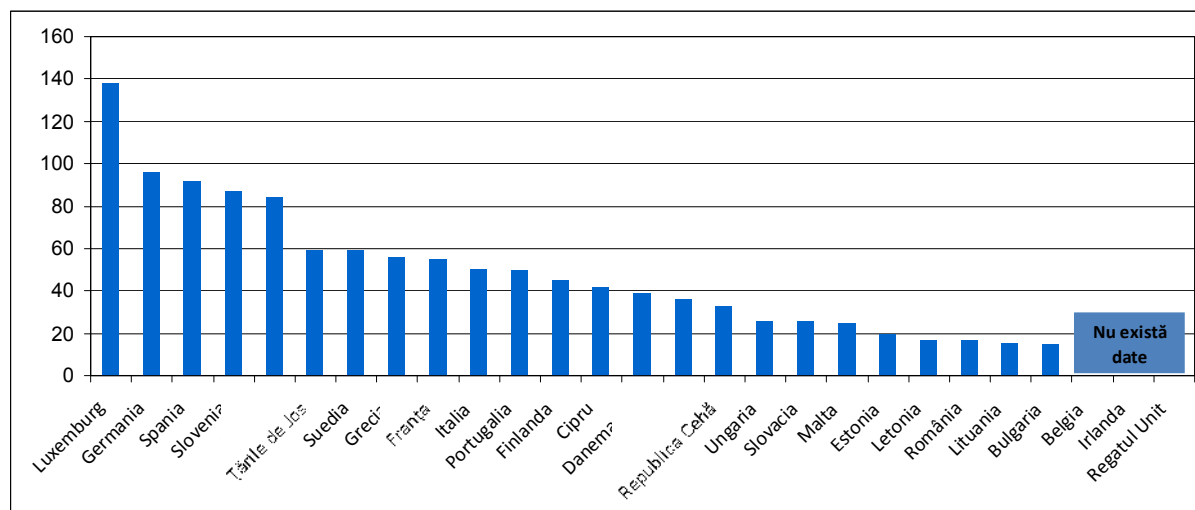
3.6. Resurse

Pentru a asigura calitatea, independența și eficiența unui sistem național de justiție, sunt necesare resurse financiare și umane adecvate, având în vedere diferitele tradiții juridice. În acest context, datele pot fi, de asemenea, influențate de caracterul acuzatorial sau inchiuzitorial al unui sistem de justiție. Investițiile într-un sistem de justiție bine organizat pot avea o contribuție importantă la creșterea durabilă.

²⁴

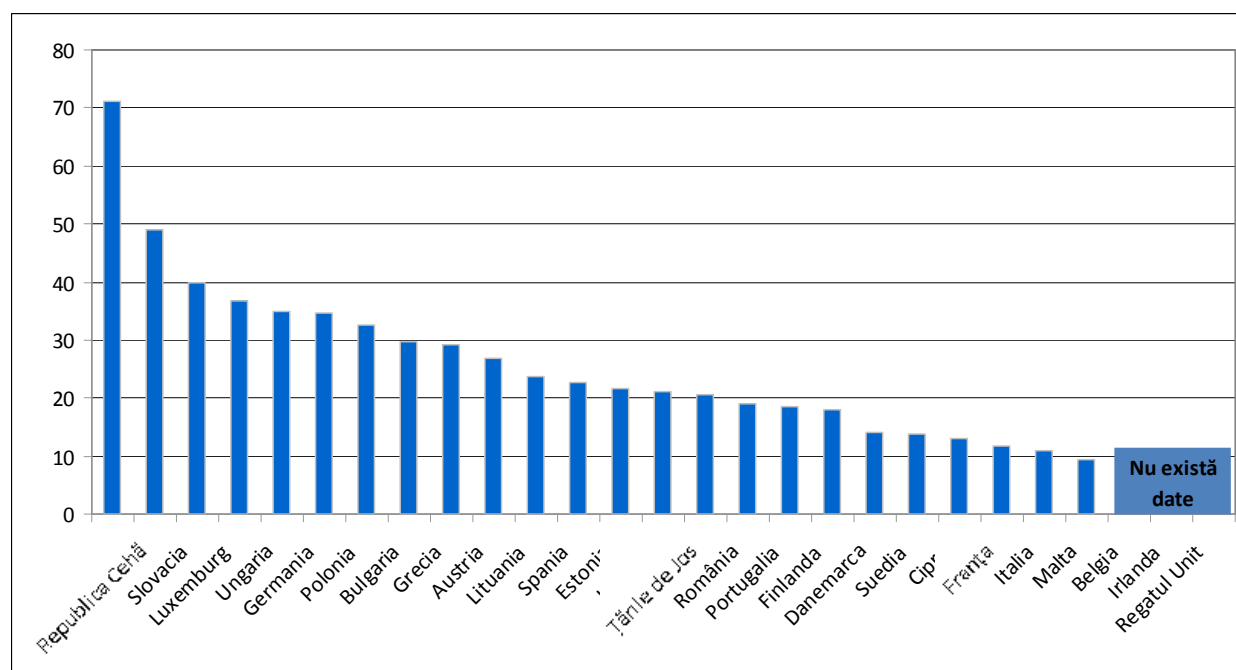
În cele trei state membre din marginea din partea dreaptă a diagramei nu sunt instituite programe obligatorii de formare profesională a judecătorilor.

Graficul 20: Bugetul alocat instanțelor* (în EUR per locuitor) (sursa: studiul CEPEJ)

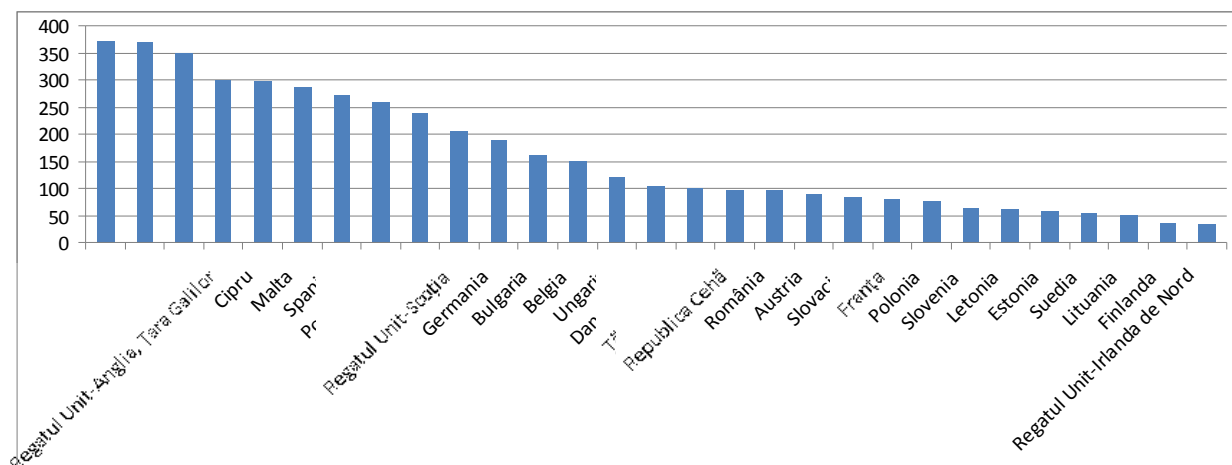
* Bugetul public anual aprobat (nu cel executat efectiv) care este alocat pentru funcționarea tuturor instanțelor (civile, comerciale și penale, exceptând Ministerul Public și asistența juridică), indiferent de sursa bugetară. Pentru statele membre ale UE al căror buget anual total aprobat alocat tuturor instanțelor nu poate fi separat de cifrele aferente Ministerului Public (BE, DE, ES, EL, FR, LU, AT), diagrama reflectă cifra totală (pentru BE, ES și AT cifra include, de asemenea, asistența juridică). După caz, bugetul anual aprobat alocat funcționării tuturor instanțelor include bugetul de la nivel național și de la nivelul entităților regionale sau federale.

Graficul 21: Numărul de judecători* (per 100 000 de locuitori) (sursa: studiul CEPEJ)

* Această categorie include judecătorii cu normă întreagă și, după caz, grefierii cu atribuții lărgite (Rechtspfleger), care au autoritatea de a pronunța decizii și/sau hotărâri pe cont propriu.

Graficul 22: Numărul de avocați* (per 100 000 de locuitori) (sursa: studiul CEPEJ)

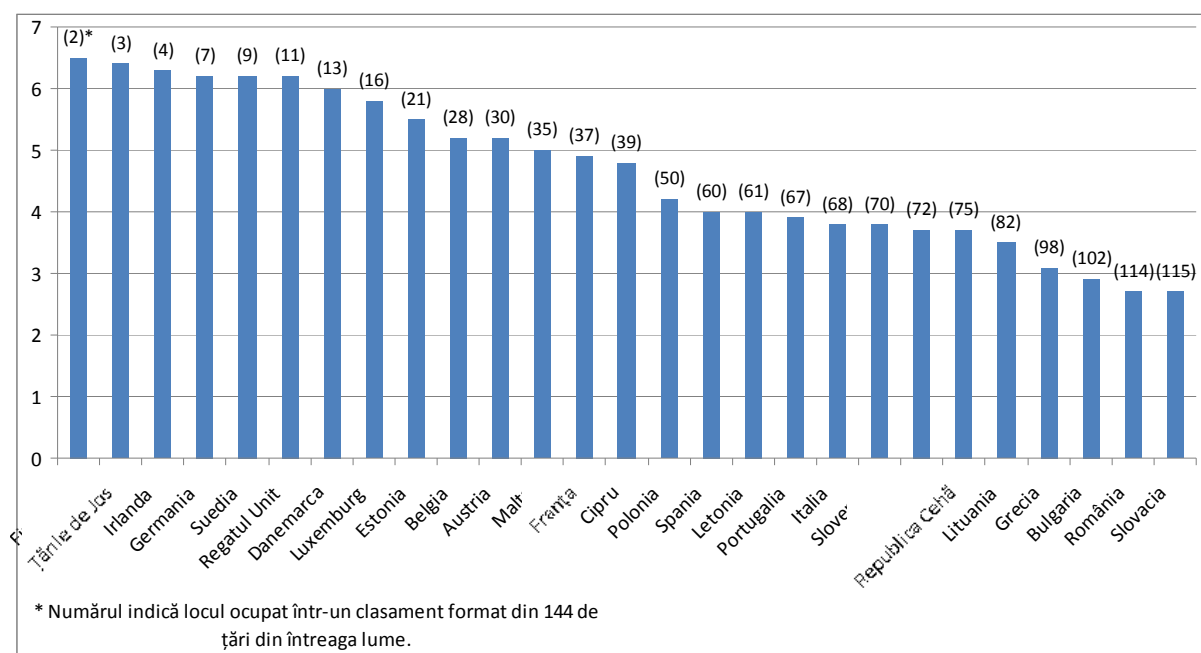
* Un avocat este o persoană calificată și autorizată în conformitate cu legislația națională să pledeze și să acționeze în numele clienților săi, să se angajeze în practicarea profesiei juridice, să se prezinte în instanță, să consilieze sau să își reprezinte clienții în chestiuni juridice [Recomandarea Rec(2000)21 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind libertatea exercitării profesiei de avocat].

- **Graficele de mai sus indică abordări diferite cu privire la resursele financiare și umane din cadrul sistemelor de justiție, inclusiv în rândul statelor membre care au proceduri cu durate similare.**

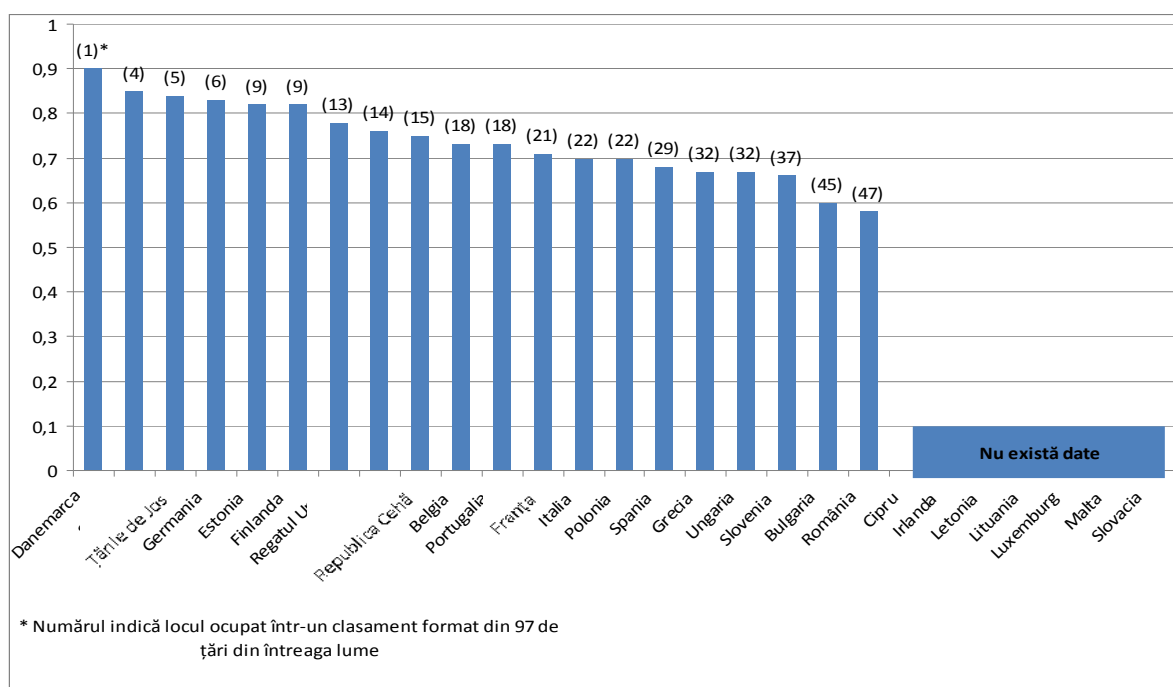
3.7. Disparități în ceea ce privește percepția asupra independenței

Percepția asupra independenței sistemului judiciar constituie, de asemenea, un factor de stimulare a creșterii. Deoarece independența sistemului judiciar asigură predictibilitatea, siguranța, echitatea și stabilitatea sistemului juridic în care funcționează întreprinderile, percepția asupra unei lipse de independență poate descuraja investițiile. În general, justiția nu trebuie doar făcută, ea trebuie văzută ca fiind făcută. Independența sistemului judiciar este, de asemenea, o cerință care rezultă din dreptul la o cale de atac eficientă, consacrat în Carta drepturilor fundamentale a UE.

Graficul 23: Independența justiției (percepție – o valoare mai ridicată indică o percepție mai bună)
(sursa: Forumul Economic Mondial)²⁵

Graficul 24: Independența justiției civile (percepție – o valoare mai ridicată indică o percepție mai bună)
(sursa: World Justice Project)

- **Chiar dacă mai multe state membre se numără printre primele 10 state din lume în ceea ce privește percepția asupra independenței justiției, cifrele de mai sus indică**

²⁵

La sondaj a răspuns un eșantion reprezentativ de întreprinderi din toate țările care își desfășoară activitatea în principalele sectoare ale economiei (agricultură, industria prelucrătoare, industria neprelucrătoare și servicii).

mai curând un nivel scăzut al percepției asupra independenței justiției din partea utilizatorilor finali ai sistemului de justiție din mediul de afaceri în anumite state membre. Aceste constatări merită o atenție deosebită și o analiză mai detaliată referitoare la motivele care stau la baza lipsei de încredere în anumite state membre.

4. MONITORIZAREA CONSTATĂRILOR INCLUSE ÎN TABLOUL DE BORD PENTRU 2013

4.1. Monitorizarea în contextul reformelor judiciare din statele membre

Principalele constatări din tabloul de bord pentru anul 2013 subliniază domeniile prioritare care trebuie abordate. Comisia va transpune aceste priorități în următoarele acțiuni:

- aspectele identificate în tabloul de bord vor fi luate în considerare pentru pregătirea viitoarei analize specifice fiecărei țări din cadrul semestrului european 2013. Acestea vor ghida, de asemenea, activitatea derulată în contextul programelor de ajustare economică;
- Comisia a propus ca, în următorul cadru financiar multianual, Fondul european de dezvoltare regională și Fondul social european să poată fi accesate pentru reforme ale sistemelor judiciare.

4.2. Abordarea lipsei de date

Experiența legată de tabloul de bord pentru anul 2013 evidențiază dificultatea colectării de date fiabile și comparabile. Comparabilitatea datelor constituie o provocare deoarece sistemele și procedurile naționale de justiție diferă considerabil, iar unele state membre nu utilizează definiții standard pentru monitorizarea datelor.

În pofida mediei bune la nivelul UE referitoare la existența sistemelor de monitorizare, unele state membre nu colectează date într-un mod care să permită o evaluare obiectivă și compararea cu alte state membre. Pe lângă dificultatea de a obține date comparabile, pentru aproape toate statele membre lipsesc unele date cu privire la aspecte precum costurile procedurilor, măsurile provizorii, cauzele de mediere și procedurile de executare.

Având în vedere importanța unor sisteme naționale de justiție care să funcționeze bine în vederea realizării obiectivelor Uniunii, toate statele membre ar trebui să abordeze cu prioritate colectarea de date imparțiale, fiabile, obiective și comparabile și să le pună la dispoziție în sprijinul acestui exercițiu. Atât statele membre, cât și sistemele judiciare naționale sunt interesate să dezvolte colectarea unor astfel de date pentru o mai bună definire a politicilor în domeniul justiției.

În acest sens, rolul CEPEJ este deosebit de relevant și Comisia subliniază faptul că este important ca toate statele membre să coopereze pe deplin cu CEPEJ în ceea ce privește furnizarea datelor.

De asemenea, Comisia va examina modalități de îmbunătățire a colectării datelor, intenționând în special:

- să utilizeze studii specifice efectuate pe teren cu privire la modul în care funcționează sistemele de justiție în practică în momentul aplicării legislației europene selectate privind creșterea, precum și sondaje calitative Eurobarometru pentru colectarea opiniilor practicienilor în domeniul dreptului și ale diferiților utilizatori finali;
- să examineze împreună cu rețelele de judecători și autoritățile judiciare modul în care ar putea fi îmbunătățite calitatea și disponibilitatea datelor comparabile la nivel național, inclusiv în ceea ce privește independența structurală a sistemului judiciar;
- să studieze împreună cu Eurostat modalitățile de îmbunătățire a colectării de date comparabile pentru indicatorii cei mai relevanți.

4.3. Acțiuni viitoare

Calitatea, independența și eficiența sistemelor de justiție sunt componente structurale esențiale pentru creștere durabilă și stabilitate socială în toate statele membre și reprezintă aspecte fundamentale pentru aplicarea eficientă a legislației UE. Pe baza prezentului tablou de bord, Comisia invită statele membre, Parlamentul European²⁶ și toate părțile interesate la un dialog deschis și la o colaborare constructivă în vederea unei îmbunătățiri continue a sistemelor naționale de justiție din UE în contextul semestrului european, al strategiei europene de creștere „Europa 2020”, al consolidării pieței unice și al Agendei pentru cetățeni a UE.

Într-o perspectivă pe termen mai lung, Comisia intenționează să lanseze o dezbatere mai amplă cu privire la rolul justiției în UE și va organiza, în zilele de 21 și 22 noiembrie 2013, *Assises de la justice*, o conferință la nivel înalt care va reuni importanți factori de decizie de la nivel european și național, judecători de la curțile supreme și de la alte instanțe, autorități judiciare, reprezentanți ai profesiilor juridice și toate părțile interesate. Un astfel de proces comun de reflecție este indispensabil pentru dezvoltarea unui adevărat spațiu european de justiție care să răspundă așteptărilor cetățenilor și care să contribuie la creșterea durabilă pe baza statului de drept și a altor valori pe care se întemeiază Uniunea.

²⁶ În special Comisia pentru afaceri juridice (JURI), Comisia pentru libertăți civile, justiție și afaceri interne (LIBE) și Comisia pentru afaceri economice și monetare (ECON).